

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA EKONOMICKÁ

Semestrální práce z předmětu KIV/PT

Necháme to bloudovi s. r. o

Petr Chrz, Radek Nolč

Plzeň 2022

.

Standardní zadání semestrální práce pro KIV/PT 2022/2023

Zadání je určeno pro **dva** studenty. Práce zahrnuje dvě dílčí části - vytvoření funkčního programu diskrétní simulace a napsání strukturované dokumentace.

Zadání

Zásobovací společnost *Necháme to bloudovi s. r. o.* se specializuje na přepravu zboží do saharských oáz. Její majitel Harpagon Dromedár je však vyhlášená držgrešle, a tak nejraději využívá jako přepravní prostředky velbloudy, kteří nejsou nároční na údržbu a provoz. Přepravované zboží je uskladněno ve speciálních koších, které jsou přichycovány na velbloudí hrby. Pro svoji živnost Harpagon využívá jak velbloudy jednohrbé, známé též jako dromedáry, tak velbloudy dvouhrbé, kteří jsou někdy označováni jako drabaři. V poslední době se však starému Harpagonovi moc nedaří a spousta zvířat mu v poušti, částečně i vlivem změny klimatu, uhynula, což je pro něj citelná finanční rána, která mu dělá vrásky na čele. Rozhodl se tedy, že je čas dát prostor moderním technologiím, a proto si chce nechat vytvořit software, který mu pomůže rozplánovat přepravu všeho poptávaného zboží do oáz tak, aby nepřišel o nějaké další zvíře, dodržel závazky a neztratil klientelu, maximálně využil nosnosti zvířat a zároveň zvířata zbytečně neunavil delší cestou, než kterou opravdu musí jít. Tyhle požadavky můžeme jednoduše označit jako snahu o minimalizaci „cen“ přepravy. Vytvořme pro Harpagona simulační program, který mu pomůže naplánovat přepravu, známe-li:

- počet skladů S ,
- každý sklad bude definován pomocí:
 - kartézských souřadnic skladu x_s a y_s ,
 - počtu košů k_s , které jsou do skladu vždy po uplynutí doby t_s doplněny. Na začátku simulace předpokládejte, že došlo k doplnění skladů, tj. ve skladu je k_s košů,
 - doby t_n , která udává, jak dlouho trvá daný typ koše na velblouda naložit/vyložit (každý sklad může používat jiný typ koše, se kterým může být různě obtížná manipulace),
- počet oáz O ,
- kartézské souřadnice každé oázy x_o a y_o ,
- počet přímých cest v mapě C ,
- seznam cest, přičemž každá cesta je definována indexy i a j , označujícími místa (oáza, sklad) v mapě, mezi kterými existuje přímé propojení, a platí: $i \in \{1, \dots, S, S+1, \dots, S+O\}, j \in \{1, \dots, S, S+1, \dots, S+O\}$, tj. sklady jsou na indexech od 1 do S a oázy na indexech od $S+1$ do $S+O$. Pozn. pokud existuje propojení z místa i do místa j , pak existuje i propojení z místa j do místa i ,
- počet druhů velbloudů D ,
- informace o každém druhu velblouda, kterými jsou:
 - slovní označení druhu velblouda, které bude uvedeno jako jeden řetězec neobsahující bílé znaky,
 - minimální v_{min} a maximální v_{max} rychlost, kterou se může daný druh velblouda pohybovat, přičemž jedinec se pohybuje konstantní rychlostí (obecně reálné číslo), která mu bude vygenerována v daném rozmezí pomocí rovnoměrného rozdělení,
 - minimální d_{min} a maximální d_{max} vzdálenost, kterou může daný druh velblouda překonat na jedno napojení, přičemž pro jedince je tato doba opět konstantní a jedná se o reálné číslo vygenerované v daném rozmezí pomocí normálního rozdělení se střední hodnotou $\mu = (d_{min} + d_{max})/2$ a směrodatnou odchylkou $\sigma = (d_{max} - d_{min})/4$, (pozn. velbloudi se mohou napít pouze v oázách a nebo ve skladech, jinde není voda k dispozici),
 - doba t_d , udávající kolik času daný druh velblouda potřebuje k tomu, aby se napil,
 - počet košů k_d udávající maximální zatížení daného druhu velblouda,
 - hodnota p_d udávající poměrné zastoupení daného druhu velblouda ve stádě, hodnota je zadána jako desetinné číslo z intervalu $< 0, 1 >$, přičemž platí $\sum_{d=1}^D p_d = 1.0$,

- počet požadavků k obslužení P ,
- každý požadavek bude popsán pomocí:
 - času příchodu požadavku t_z (pozn. požadavek přichází doopravdy až v čase t_z , tzn. nemůže se stát, že by jeho obsluha začala dříve, a že by v době příchodu požadavku byl náklad již na cestě),
 - indexu oázy $o_p \in \{1, \dots, O\}$, do které má být požadavek doručen,
 - množství koší k_p , které oáza požaduje,
 - doby t_p udávající, za jak dlouho po příchodu požadavku musí být koše doručeny (tj. nejpozději v čase $t_z + t_p$ musí být koše vyloženy v oáze).

Za úspěšně ukončenou simulaci se považuje moment, kdy jsou všechny požadavky obsloužené a všichni velbloudi se vrátili do svých domovských skladů. V případě, že se některý požadavek nepodaří (z jakéhokoli důvodu) obsloužit včas, pak simulace skončila neúspěchem, o čemž bude program informovat příslušným výpisem (viz níže).

V rámci výpisů použijte jednu z následujících variant (formát je závazný, indexace od jedné):

- Příchod požadavku:
Cas: <t>, Pozadavek: <p>, Oaza: <o>, Pocet kosu: <k>, Deadline: <t+t_p>
- Ve skladu se začíná připravovat velbloud na cestu:
Cas: <t>, Velbloud: <v>, Sklad: <s>, Nalozeno kosu: <k>, Odchod v: <t+k · t_n>
- Velbloud došel do oázy, kde bude něco vykládat (pozn. výpis nikde v průběhu nebude odřádkován, časovou rezervou t_r je myšlen rozdíl mezi časem, kdy má být náklad nejpozději vyložen a časem, kdy k vyložení opravdu došlo):
Cas: <t>, Velbloud: <v>, Oaza: <o>, Vyloženo kosu: <k>, Vyloženo v: <t+k · t_n>, Casova rezerva: <t_r>
- Velbloud došel do oázy/skladu, kde se musí napít před další cestou:
Cas: <t>, Velbloud: <v>, Oaza: <o>, Ziznivy <druh>, Pokracovani mozne v: <t+t_d>
nebo:
Cas: <t>, Velbloud: <v>, Sklad: <s>, Ziznivy <druh>, Pokracovani mozne v: <t+t_d>
- Velbloud prochází oázou, ale nemá zde žádný zvláštní úkol:
Cas: <t>, Velbloud: <v>, Oaza: <o>, Kuk na velblouda
- Velbloud dokončil cestu a vrátil se do skladu:
Cas: <t>, Velbloud: <v>, Navrat do skladu: <s>
- Požadavek se nepodařilo (z jakéhokoli důvodu) obsloužit včas:
Cas: <t>, Oaza: <o>, Vsichni vymreli, Harpagon zkrachoval, Konec simulace

Výstup Vašeho programu bude do standardního výstupu a bude vypadat například následovně:

```
...
Cas: 12, Pozadavek: 2, Oaza: 2, Pocet kosu: 3, Deadline: 30
Cas: 12, Velbloud: 5, Sklad: 3, Nalozeno kosu: 3, Odchod v: 18
Cas: 21, Velbloud: 5, Oaza: 1, Ziznivy dromedar, Pokracovani mozne v: 22
Cas: 23, Velbloud: 5, Oaza: 10, Kuk na velblouda
Cas: 24, Velbloud: 5, Oaza: 2, Vyloženo kosu: 3, Vyloženo v: 30, Casova rezerva: 0
...
```

Čas ve výpisu bude zaokrouhlen dle pravidel zaokrouhlení na celé číslo.

Minimální požadavky:

- Funkcionalita uvedená v zadání výše je **nutnou podmínkou pro finální odevzdání práce**, tj. simulační program při finálním odevzdání musí splňovat veškeré požadavky/funkcionalitu výše popsanou, **jinak bude práce ohodnocena 0 body**.
- V případě, že bude program poskytovat výše popsanou přepravu, ale **řešení bude silně neefektivní**, bude uplatněna bodová **penalizace až 20 bodů**.
- **Finální odevzdání práce** v podobě **.ZIP souboru** (obsahujícím zdrojové kódy + přeložené soubory + dokumentace) bude nahráno **na portál**, a to **dva celé dny před stanoveným termínem** předvedení práce, tj.:
 - studenti, kteří mají **termín předvedení** stanoven na **pondělí**, nahrají finální verzi práce na portál **nejpozději v pátek ve 23:59**,
 - studenti, kteří mají **termín předvedení** stanoven na **čtvrtek**, nahrají finální verzi práce na portál **nejpozději v pondělí ve 23:59**.

Při nedodržení tohoto termínu bude uplatňována **bodová penalizace 30 bodů**, navíc studentům nemusí být umožněno předvedení práce ve smluveném termínu.

Vytvoření funkčního programu:

- Seznamte se se strukturou vstupních dat (polohou skladů a oáz, informacemi o cestách, velbloudech, požadavcích ...) a načtěte je do svého programu. Formát souborů je popsán přímo v záhlaví vstupního souboru `tutorial.txt` (**5 bodů**).
- Navrhněte a implementujte vhodné datové struktury pro reprezentaci vstupních dat, důsledně zvažujte časovou a paměťovou náročnost algoritmů pracujících s danými strukturami (**10 bodů**).
- Proveďte základní simulaci jedné obslužné trasy včetně návratu velblouda do skladu. Vypište celkový počet doručených košů > 0 a celkový počet obsloužených požadavků > 0 . Trasa velblouda musí být smysluplná. (**10 bodů**).

Výše popsaná část bude váš minimální výstup při kontrolním cvičení cca v polovině semestru.

- Vytvořte prostředí pro snadnou obsluhu programu (menu, ošetření vstupů včetně kontroly vstupních dat) - nemusí být grafické, během simulace umožněte manuální zadání nového požadavku na zásobování některé oázy či odstranění některého existujícího (**5 bodů**).
- Umožněte sledování (za běhu simulace) aktuálního stavu přepravy. Program bude možné pozastavit, vypsat stav přepravy, krokovat vpřed a nechat doběhnout do konce, podobně jako je tomu v debuggeru (**5 bodů**).
- Proveďte celkovou simulaci a vygenerujte do souborů následující statistiky (v průběhu simulace ukládejte data do vhodných datových struktur, po jejím skončení je uložte ve vhodném formátu do vhodně zvolených souborů) (**10 bodů**):
 - přehled jednotlivých velbloudů - základní údaje o velbloudovi (druh; id domovského skladu; rychlost; max. vzdálenost, kterou urazí na jedno napojení), uskutečněné trasy (čas, kdy opustil sklad; kudy šel; kolik toho vezl; kam a kdy doručoval zboží; kde a kdy se zastavil na napojení; kdy se vrátil do svého domovského skladu), jak dlouho za celou dobu simulace odpočíval (tj. byl ve skladu a čekal na přiřazení požadavku) a celkovou vzdálenost, kterou ušel,
 - přehled jednotlivých oáz - čas a velikost vzniklého požadavku; kdy musel být nejpozději doručen; kdy byl skutečně doručen; ze kterého skladu a kterým velbloudem byl obsloužen,
 - přehled jednotlivých skladů - časy, kdy došlo k doplnění skladu; kolik košů v té době ve skladu zbývalo a kolik jich je k dispozici po doplnění,
 - délka trvání celé simulace, celková doba odpočinku všech použitých velbloudů, celková ušlá vzdálenost, kolik velbloudů od jednotlivých druhů bylo použito. Nemá-li úloha řešení, vypište, kdy a kde došlo k problému.

- Vytvořte generátor vlastních dat. Generátor bude generovat vstupní data pomocí rovnoměrného rozdělení, přičemž volte vhodně rozsah hodnot pro jednotlivé veličiny. U seznamu cest se vyhněte duplikátům. Data budou generována do souboru (nebudou přímo použita programem) o stejném formátu jako již dodané vstupní soubory. Při odevzdání přiložte jeden dataset s řešitelnou úlohou a jeden dataset, kdy nebude možné obsloužit všechny požadavky včas. **(5 bodů)**.
- Vytvořte dokumentační komentáře ve zdrojovém textu programu a vygenerujte programovou dokumentaci (Javadoc) **(10 bodů)**.
- Vytvořte kvalitní dále rozšiřitelný kód - pro kontrolu použijte softwarový nástroj PMD (více na <http://www.kiv.zcu.cz/~herout/pruzkumy/pmd/pmd.html>), soubor s pravidly `pmdrules.xml` najdete na portálu v podmenu Samostatná práce **(10 bodů)**
 - mínus 1 bod za vážnější chybu, při 6 a více chybách nutno opravit,
 - mínus 2 body za 10 a více drobných chyb.
- **V rámci strukturované dokumentace (celkově 20 bodů):**
 - připojte zadání **(1 bod)**,
 - popište analýzu problému **(5 bodů)**,
 - popište návrh programu (např. jednoduchý UML diagram) **(5 bodů)**,
 - vytvořte uživatelskou dokumentaci **(5 bodů)**,
 - zhodnoťte celou práci a vytvořte závěr **(2 body)**,
 - uveďte přínos jednotlivých členů týmu (včetně detailnějšího rozboru, za které části byli jednotliví členové zodpovědní) k výslednému produktu **(2 body)**.

1 Analýza problému

Z hlediska paměťové a časové náročnosti bylo jedním z hlavních problémů zvolení vhodných datových struktur, zvolení vhodného grafového algoritmu, protože se jedná hlavně o grafovou úlohu, a vhodné použití tříd.

Pro zpracování dat z textového souboru bylo zapotřebí zhodnotit možné varianty. Program nejdříve musí přečíst celý soubor se vstupem a s ním dále pracovat. Spojování řádků pomocí Stringů je v tomto ohledu neefektivní. V malém rozsahu je to uspokojivé, ve velkém rozsahu už silně časově neefektivní. Proto pro spojování řádků bylo na výběr mezi StringBuilderem a StringBufferem. Rozdíl mezi StringBuilderem a StringBufferem je hlavně v tom, zda je asynchronní nebo synchronní. V programu byl použit StringBuilder, protože se jedná o program pracující s jedním vláknem, tudíž nemůže nastat žádný problém.

Aby program mohl fungovat, je zapotřebí ukládat instance jednotlivých tříd do nějaké datové struktury. Vzhledem k tomu, že se jedná spíše o dynamické programování, nelze jednoduše použít pole. Proto pro ukládání instancí stěžejních tříd byl použit ArrayList, protože umožňuje ukládat prvky bez toho, abychom dopředu věděli, kolik jich bude.

Pro zjištění nejkratší cesty v grafu je možné použít 3 základní algoritmy. Dijkstrův algoritmus, Bellman-Fordův algoritmus a Floyd-Warshallův algoritmus. Pro tento program se jeví nejvhodnější použít Floyd-Warshallův algoritmus, přestože se jedná o nejnáročnější. Floyd-Warshallův algoritmus byl použit právě kvůli jeho jedné vlastnosti, a to, že zjišťuje nejkratší cestu mezi všemi vrcholy, což je v našem programu žádoucí. Pokud by byl zvolen nějaký jiný algoritmus, přesto by musela být zjištěna nejkratší cesta mezi všemi vrcholy, pokud chceme mít program co nejefektivnější.

2 Návrh programu

Nejdříve bylo zapotřebí zajistit, jak zavést do programu nějaké lokace. Pro tuto funkčnost byly vytvořeny 2 základní (abstraktní) třídy – *Point* (definující specifický bod v mapě) a *Location* (definující lokaci). Na třídě *Location* dále staví již klasické třídy, tedy *Oasis* (definující Oázu) a *Storage* (definující sklad).

Pro generování velbloudů bylo zapotřebí nejdříve definovat třídu *CamelTemplate*, která přijímá všechny atributy potenciálního velblouda a v programu se chová jako šablona. Následně je zde ještě třída *Camel*, která již definuje normálního, vytvořeného velblouda.

Dále bylo zapotřebí nějak určit cesty mezi těmito lokacemi. Pro tuto funkčnost je zde zajištěna třída *Path*, která přebírá v konstruktoru dvě lokace, mezi kterými jsou cesty.

Pro matematické výpočty je zde třída *Calculator*. Tato třída počítá vzdálenost mezi dvěma lokacemi, čas cesty a rozdělení (rovnoměrné a normální).

Aby program mohl vygenerovat velbloudy s nějakým poměrem, je zavedena třída *Factory*, která s těmito poměry počítá. V této třídě je pomocí pole o 100 prvcích vybrán, a následně vytvořen velbloud ze šablony.

Pro čtení vstupu je zde třída *DataReader*. Tato třída se stará o čtení dat ze vstupu uživatele. Tato třída nejdříve načte kompletní soubor jako text a následně vymaže všechny nepotřebné informace – komentáře. Po vyčištění dat přichází na řadu zpracování, kde se již načítají data do programu.

V rámci snadné manipulace s daty je zavedena třída *Map*, který představuje mapu se všemi potřebnými informacemi. Tato třída tedy uchovává cesty mezi všemi lokacemi včetně jejich vzdáleností a zároveň i zjišťuje na základě požadavku nejkratší cestu mezi dvěma lokacemi.

Jako další z tříd je zavedena třída *Request*. Tato třída se stará o uchovávání požadavků a operacemi nad nimi.

A jako poslední, nejdůležitější třída, je *Simulation*. Tato třída se stará o celý běh programu a bez této třídy by program nemohl fungovat tak, jak funguje.

3 Uživatelská dokumentace

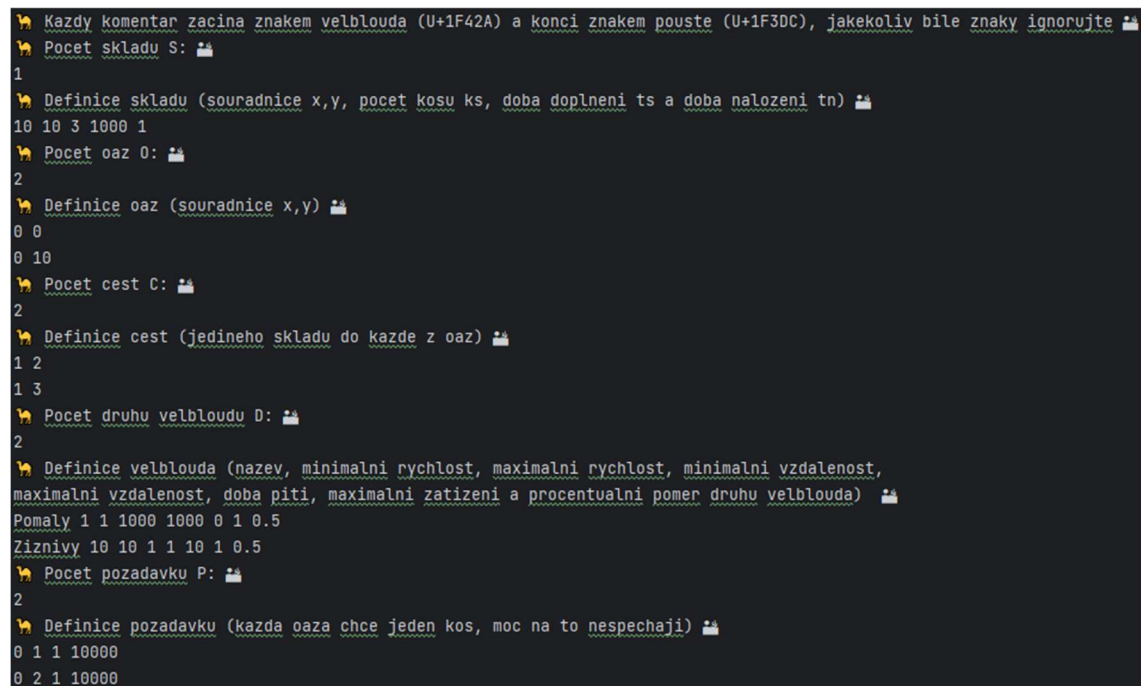
3.1 O programu

Program slouží pro simulaci efektivní přepravy košů pomocí velbloudů mezi lokacemi. Vstupem je textový soubor s daty. Po zpracování dojde k postupnému výpisu. Tento výpis obsahuje informace o požadavku. Který velbloud se stará o dokončení požadavku, kde se aktuálně nachází, případně co aktuálně dělá.

3.2 Příprava dat

Před samotným spuštěním je zapotřebí si připravit nějaká vstupní data. Tato data musí mít určitou strukturu, jinak program nebude fungovat správně. Strukturu dat včetně popisu můžete nalézt na obrázku č. 3.

Soubor se vstupními daty se musí jmenovat *input.txt* a musí se nacházet ve stejné složce jako soubor *app.jar*.


```
Kazdy komentar zacina znakem velblouda (U+1F42A) a konci znakem pouste (U+1F3DC), jakekoliv bile znaky ignorujte 🐪
Pocet skladu S: 🐪
1
Definice skladu (souradnice x,y, pocet kosu ks, doba doplneni ts a doba nalozeni tn) 🐪
10 3 1000 1
Pocet oaz O: 🐪
2
Definice oaz (souradnice x,y) 🐪
0 0
0 10
Pocet cest C: 🐪
2
Definice cest (jedineho skladu do kazde z oaz) 🐪
1 2
1 3
Pocet druhu velbloudu D: 🐪
2
Definice velblouda (nazev, minimalni rychlost, maximalni rychlost, minimalni vzdalenost,
maximalni vzdalenost, doba piti, maximalni zatizeni a procentualni pomer druhu velblouda) 🐪
Pomaly 1 1 1000 1000 0 1 0.5
Ziznivý 10 10 1 1 10 1 0.5
Pocet pozadavku P: 🐪
2
Definice pozadavku (kazda oaza chce jeden kos, moc na to nespechaji) 🐪
0 1 1 10000
0 2 1 10000
```

Obrázek 3 Ukázka vstupních dat

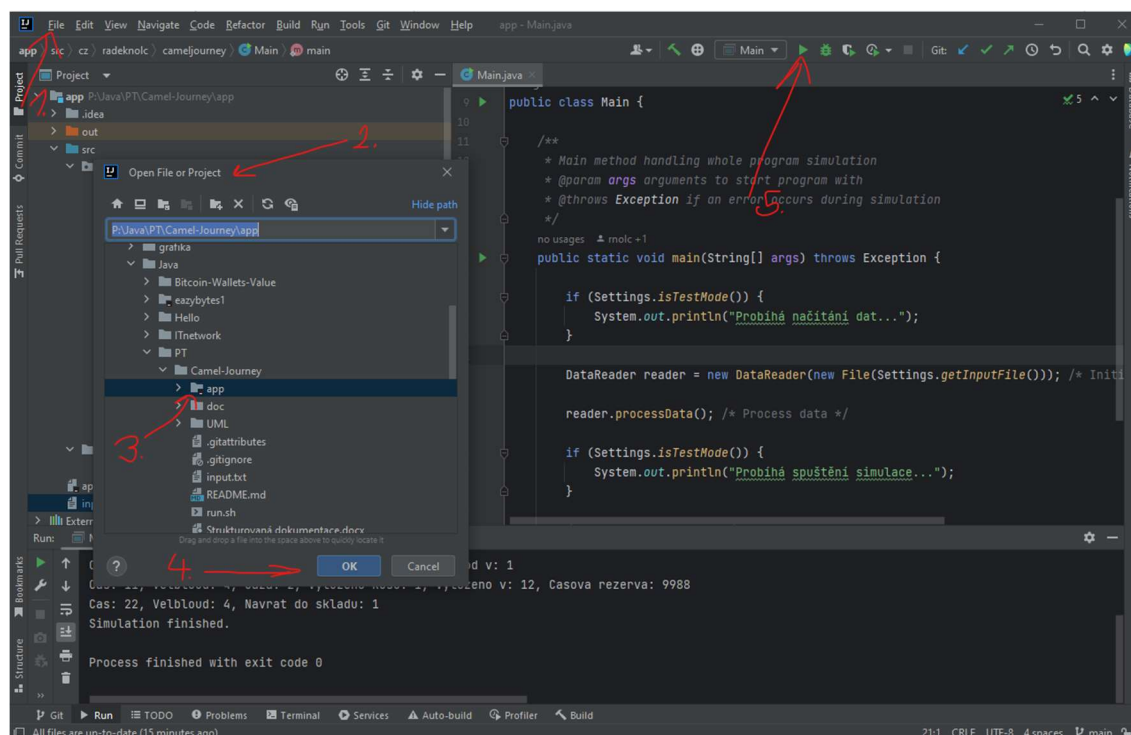
3.3 Spuštění programu

Před spuštěním se ujistěte, že máte připravený soubor s daty, tento soubor se jmenuje *input.txt* a je ve stejné složce jako *app.jar*.

Pro spuštění programu můžete využít více způsobů, přes vývojové prostředí, přes shell script anebo přes terminál.

3.3.1 Spuštění přes vývojové prostředí

Program lze spustit přes vývojové prostředí, například přes IntelliJ. Nejdříve je potřeba si toto vývojové prostředí otevřít, otevřít v něm konkrétní projekt (v našem případě *app*) a vpravo nahoře stisknout zelené „play“ tlačítko.

Obrázek 4 Postup špuštění programu přes IntelliJ

3.3.2 Spuštění přes shell script

Pokud máte k dispozici program pro spouštění *.sh* souborů, program lze snadno spustit přes soubor *run.sh*, který se nachází ve složce spolu s *input.txt* a *app.jar*.

3.3.3 Spuštění přes terminál

Nejjednodušší způsob spuštění přes terminál v OS Windows je vstup do složky s *input.txt* a *app.jar*. Klikněte levým tlačítkem myši do pole s cestou k souboru (vedle prohlédávání) až celá cesta zmodrá. Nyní napište do tohoto pole *cmd* a stiskněte *ENTER*. Otevře se vám příkazový řádek. Nyní do příkazového řádku vepište *java -Dfile.encoding=UTF-8 -jar app.jar* a stiskněte *ENTER*, tím se program spustí.

Pokud se nacházíte na Linuxu / MacOS, musíte jít do vybrané složky přes příkaz *cd*. Pro vstup do adresáře za *cd* napište název adresáře. Pro výstup z adresáře napište *cd ..* (dvě tečky). Nyní stačí napsat do terminálu pouze *java -Dfile.encoding=UTF-8 -jar app.jar* a stiskněte *ENTER*, tím se program spustí.

Závěr

Závěrem bych si dovolil zhodnotit průběh realizace této semestrální práce. Nejlehčí byl prvotní návrh programu na základě zadání. Postupem vývoje se však objevovaly různé problémy, které na začátku nebyly zjevné. Mezi nejnáročnější části patřilo vymýšlení fungování programu do detailu a následná implementace. Neméně náročné byla i implementace již existujících algoritmů.

Jednalo se o první projekt takového rozsahu za dobu studia. Osobně jsem na tuto práci pyšný. Podařilo se mi dosáhnout minimálních požadavků i přes fakt, že v rámci studia na FEK je programování spíše minoritní.

Přínos jednotlivých členů týmu

Níže lze nalézt detailnější přínos jednotlivých členů týmu. Jedná se o co nejvíce objektivní zhodnocení přínosu.

Radek Nolč:

- Návrh programu na základě zadání
- Zkonstruování UML diagramu
- Vyhotovení programu na základě UML diagramu
- Implementace potřebných datových struktur
- Implementace Floyd-Warshall algoritmu a dalších algoritmů
- Naprogramování čtení a parsování vstupního souboru
- Naprogramování chodu simulace
- Optimalizace časové a výpočetní náročnosti
- Oprava / zakomponování připomínek při průběžné kontrole práce
- Dokumentační komentáře všech tříd
- Vygenerování Javadoc
- Vygenerování UML diagramů za účelem vyhotovení strukturované dokumentace
- Strukturovaná dokumentace

Petr Chrz:

- Minimální úsilí

- Neuspokojivé dokumentační komentáře
- Nepoužitelná strukturovaná dokumentace